

gione non nihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim hæc tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi ducitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albū oculi (ut ita loquar) à nigro distinguitur, & ea tunica à dura cerebri membrana pronata pars consistit, quam cornu in luciditate & substantia quoque cōparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quā illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisset, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione præfens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē effor-

Pupilla.

mat circulum, & pupilla nobis appellatur. Aded ut hæc tunica uuae folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quā simillima sit, præsertim si uuam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuae folliculus tunicae huic respondebit: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte hæc tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillæ cōparatur. Atque ab hac similitudine Græci præsentē tunica *πρωτοειδής* & *πρωτα*, nos autē uueā appellamus. Quoniam uerò à tenui cerebri membrana *πρωτοειδής* dicta, hæc tunica constituitur, Græci illam quoque *πρωτοειδής* nuncupant. Quamquam nō ob id solum quod à tenui membrana cerebri produci, eam ita uocauerunt, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quā uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque surculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internæ superficiei folliculi uueæ accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuea caro & acini sustentur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum surculi sparsim in uueam producantur, sit eorum surculorum internentū uueam illi tunicae connasci. Quā uerò uuea tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premitur, uuea pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uuea namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuò nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut cæcios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōsurgit. quod & si magnū sit paradoxū, nō secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uuea perpetuò appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uuea tunica à dura liberata, diuisa sit. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusuis alterius animalis oculo. Cæterum interna uueæ superficie uariis intertinguit coloribus, in posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primū pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cerulea iridis in modum efficitur. atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna hæc superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigricat. & non aded læuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos à se hac in parte educit tunica constituturos, quæ anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Præfens tunica planis duntaxat donatur superficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunica constitueres, si ex tenuissima aranæ tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplus est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi præsentem tunicam cōferre posses, si illum circularit ab uuea tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum hæc tunica tenuitate aranæ telas ferè superat, & processulū ab uuea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, nō admodum moror: modo quānam sede reponatur, & quibus cōmittatur, quā sit imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueum uenuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunicam sermone complecti, quā pri-

Uuea tunica coloris.

Ex humorū aut spirituum copia oculorū colorem non euariat.

Tunica cilijs & palpebrarū pilis comparata.

Dura oculi tunica à dura cerebri membranaeducta.

maior. *de 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.*

rem oculi circulū seu iridem usque pertingit, crassa & dura est (unde & deinde duræ cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea uero seu iris cōstitit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in lamina uigatū, uitri alicuius loco lucernæ accommodatur, pellucidumque est. Neque pars, cornu in luciditate quā id etiā superat solū respōdet, uerū & substantia tunicae pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radiisque pars secantibus nō secus radii disiungitur ualet, quā si ex laminis aliquæ compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quæ partem deradi præcipit, quā à tanta cum cornu similitudine *λεπιδωδής* neam nominamus. Quā uidentur Græcorum plerique non hanc tantam tunica partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter durior pellucidā duræ tunicae partem à reliqua ipsius sede nō pellucida, ac si in præfenti non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud minus illæ partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota e-

non pellucet, uueam tunicā absque alicuius substantiæ interuentu succingit, ut prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi p-latin adnectitur, secundum maiorem oculi circulū seu iridē. Porro ea sede instar pellucida cernitur, uuea non cōtingit, & tantisper atque oculus sanus interuallo inibi distat, quā uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc in-

spacium quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam adimpletur, qui adhuc enarrāndus superest, ac uerus humor censetur. nam quodammodo secantibus & suffusiones curantibus occurrit, & insignis cernitur: unde etiā *ὀφθαλμικός* Græcis, nobis uerò aqueus nominat. qui uero humor comparatē, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitreremur in albo non cōtulisse, quū neuiqua æquē crassus sit, & multū accedentibus integrisque ouis igni appositis resudare cernimus. Atque hic humor corneæ in sano oculo nō contiguam sustinet, & (ut dixi) in priori ac in posteriori continetur: atque quum in oculo cōstitit, terminosque alieno, ut sic dicā, cōtēmodo dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quæ plana constat sinum, quanta in anteriora protuberās crystallini humoris est pars. Anterior sedes gibba, dimidiatūque globi modo rotunda est, secundum oculi sinum externa duræ tunicae superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuerdum læuis est & lubrica: uerū cætera sede ita aspera inæqualisque uisitur, quod natae membranae ad mutuū contactū exasperatur. Posteriori enim duræ

uenas & arterias ipsi implicatas musculi inferi, quem musculorū oculi nuncupamus: deinde lateribus superioribus ac inferiori externæ huius musculi uosæ tenuitates musculorū inferuntur, quos sex primos oculū mouētes anteriori quoque duræ tunicae parti ad iridē usque seu maiorem oculi circulū tunicae adhuc cōmemoranda superest, ac adhærēs eo quod oculū continet, & uicidici, alba à colore quē possidet etiā nuncupata. Hæc membrana anteriori cōtēna est, illi cōtinua quæ internā palpebrarū sedē inuestit, oculique partem, quemadmodum & ipsæ palpebre, si modo cui id uisum sit, his quoque partibus itaque hæc oculi partū series: humor crystallinus: tunica cepis pellucida, anterioris crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in tantū positus: tunica in quā uisoriū nerui substantia resoluūt, ac posteriori tantum amplectitur: tunica uuea, à tenui cerebri membrana principiū ducēs neque telæ modo tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo sculi: tunica adhærēs, seu alba, anteriori tantū oculi sede obnata: palpebrarum arteriæ. Cæterū si quis modō oculi cōstructionē ab extimis ad intima agitissimum est retrograda serie illū eas persequi: aut si uolet separatim huius cōmemorare, nihil prohibet. Ego uerò nunc ea oculū enarratione perfectis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā neans, atque in prima huic Capitū preposita figura oculū exprimere conaturationē ita sectionē obiens, quæadmodū suo loco in ultimo huiuslibri capitulo oculi fabricā aded studiose soleo cōmonstrare, ut spectantū nemo in ipsa in ipsius partū usu explicandō hinc prorsus obmutescat, quod mihi ipsi de

mento nō satis faciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, à me non adf-